

VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄR

EESTI PANGA HINNANG VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄRALE (III KVARTAL 2020)¹

Eesti Panga juhatus kiitis 21. septembril 2020 heaks vastutsüklilise kapitalipuhvri määra säilitamise 0% tasemel.

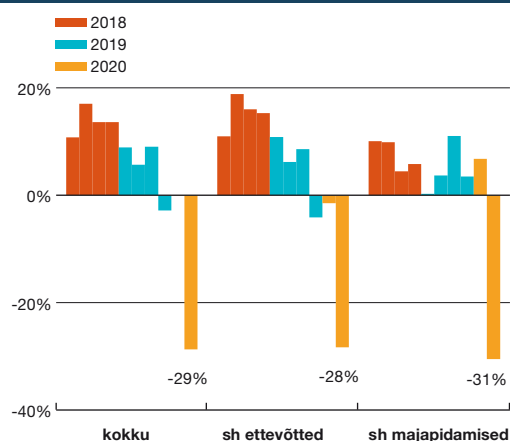
- Kohaldatav vastutsüklilise kapitalipuhvri määr: **0%**
- Standardne võla ja SKP suhtarv: **109%**; selle kõrvalekalle pikaajalisest trendist: **-13 protsendipunkti**
- Puhvri arvutuslik määr: **0%**
- **Puhvri määra põhjendus:** COVID-19 pandeemia leviku ja selle tõkestamisega seotud majanduskahjude tõttu on suurenenud ebakindlus, mis on laenuaktiivsust oluliselt vähendanud. Seetõttu peab Eesti Pank sobivaks hoida pankadele kohaldatav vastutsüklilise kapitalipuhvri määr 0% tasemel ja ei pea tõenäoliseks, et seda otsustatakse selle aasta jooksul tõsta.

COVID-19 pandeemia leviku tõkestamiseks üle maailma kehtestatud piirangud on märkimisväärselt vähendanud majandusaktiivsust ja ühes sellega laenugevust Eestis. Teises kvartalis võtsid ettevõtted Eestis tegutsevatest pankadest 28% ja majapidamised 31% väiksemas mahus laene kui aasta tagasi (vt joonis 1). Järsem käibe vähenemine leidis aset autoliisingus, kus ettevõtete puhul oli langus mullusega võrreldes 52% ja majapidamiste puhul 47%.

Ettevõtetele antud uute laenude ja liisingute kasvu osas oli langus ootuspäraselt väiksem lühiajaliste laenude puhul (II kvartalis -20% a/a), seevastu pikaajalisi laene anti mullusest koguni poole vähem. Kahanenud laenumahtude taga on peamiselt järsult vähenenud laenuõudlus, kuid ka laenuandjad on olnud varasemast ettevaatlikumad.

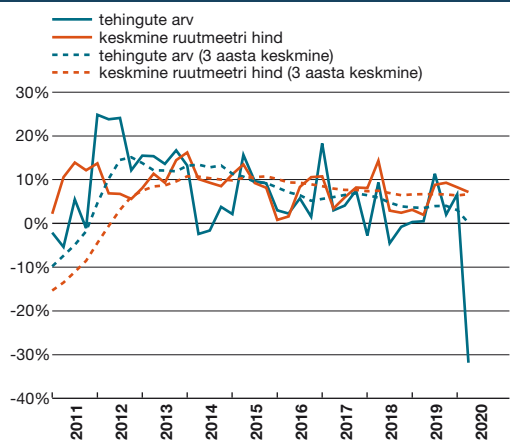
Majapidamiste II kvartali laenukäibe langus oli suhteliselt suurem tarbimisega seotud laenude puhul (-34% a/a), uute eluasemelaenude maht oli mullusest 27% väiksem. Uute eluasemelaenude tagasihoidlikum käibe peegeldab aktiivsuse vähenemist eluasemeturul. Teises kvartalis tehti korterite ostu-müügitehinguid pea kolmandiku võrra vähem kui eelmisel aastal samal ajal (vt joonis 2). Samas ei ole kriis avaldanud olulist mõju eluaseme keskmisele hinnale. Teises kvartalis oli korterite tehingute keskmine hind 7% kõrgem kui aasta tagasi. Kasvu hoidis endiselt üleval nii uute korteritega tehtud tehingute osakaalu suurenemine kogutehingutes kui ka uute korterite

Joonis 1. Ettevõtete ja majapidamiste uute laenude aastakasv kvartalite kaupa

Allikas: Eesti Pank.

Joonis 2. Korterite keskmise hinna ja tehingute arvu aastakasv

Allikas: maa-amet.

¹ Hindamise meetodikat on lähemalt kirjeldatud Eesti Panga väljaandes „Vastutsükliline kapitalipuhver. Puhvri määra kehtestamise põhimõtted ja indikaatorid“, oktoober 2015.

hinnakasv, mis ulatus 7%ni aastas. Seevastu järelturul langesid korterite hinnad aastaga ligi 1%.

Lisaks kahanenud laenuõudlusele on ka pangad muutunud uute laenude andmisel konservatiivsemaks ja valivad kliente hoolikamalt.

Märtsis ja juunis tehtud pankade laenugevuse uuringu järgi karmistasid pangad nii esimeses kui ka teises kvartalis nii laenustandardeid kui ka -tingimusi. Samas ei ole ettevõtete ega majapidamiste eluasemelaenude uute laenude keskmine intressimäär aasta algusega võrreldes oluliselt muutunud (vt joonis 3).

Vähenenud laenuaktiivsuse tõttu kahanes reaalsektori pangalaenude portfelli aastakasv 2020. aasta juuni lõpuks 1%ni (vt joonis 4).

Suuremat mõju agregeeritud näitaja vähenemisele avaldasid ettevõtete laenuportfelli kahanemine² (-3% a/a) ning majapidamiste muude laenude kasvu aeglustumine pea 0%ni (aasta tagasi oli kasv 10%). Majapidamiste eluasemelaenude jäägi aastakasv aeglustus märksa vähem ning see oli juuni lõpus 6% (aasta tagasi oli kasv 7%).

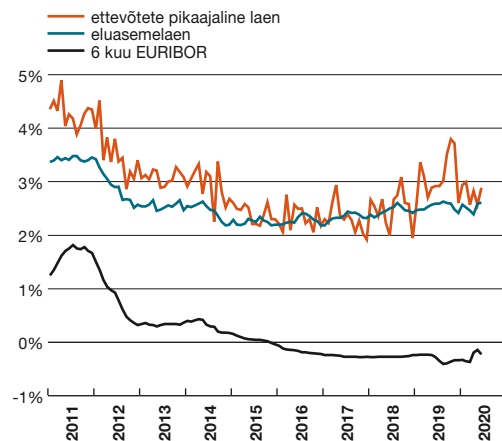
Ekki laenamine on kriisi tõttu märkimisväärselt vähenenud, tähendab SKP samaaegne kiirem langus, et võlakoormuse näitaja tõuseb.

2020. aasta esimeses kvartalis aeglustusid nii reaalsektori võla kasv (3,6%ni a/a) kui ka nominaalse SKP kasv. Kuna aga SKP kasv aeglustus kiiremini, tõi see kaasa võla ja SKP suhtarvu marginaalse 0,2 pp tõusu 109%ni (vt joonis 5).

Majanduse järsu languse ajal on võlakoormuse näitaja tõus ootuspärane³, mistõttu võib juba teises kvartalis eeldada suhtarvu märgatavat suurenemist, mis tõenäoliselt jätkub järgmise aasta alguseni. Kuna võlakoormuse selline kasv on selgitatav statistilis-tehniliste teguritega, taandub volatiilse perioodi möödudes võlakoormus kriisiseelse taseme juurde.

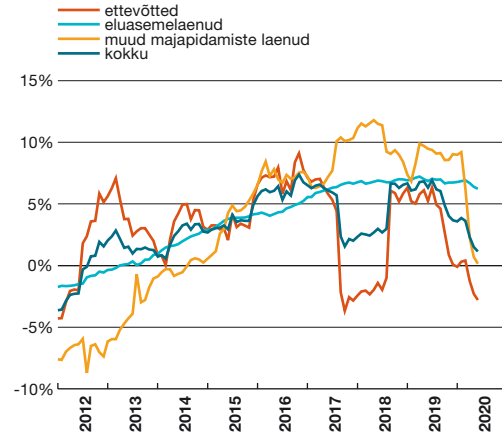
Neil põhjustel ei ole võla ja SKP suhtarvu kasv praeguses keskkonnas krediiditsükli hindamisel eelistatud näitaja. Stabiilsema võrdlusaluse võla kasvu kiiruse hindamiseks pakub 8 aasta keskmine nominaalse SKP kasv (5–6%), mis praegust laenukasvu hinnangut arvestades jääb endiselt võla kasvust kiiremaks (vt joonis 6).

Joonis 3. Eluasemelaenude ja ettevõtete pikaajaliste laenude kaalutud keskmine intressimäär

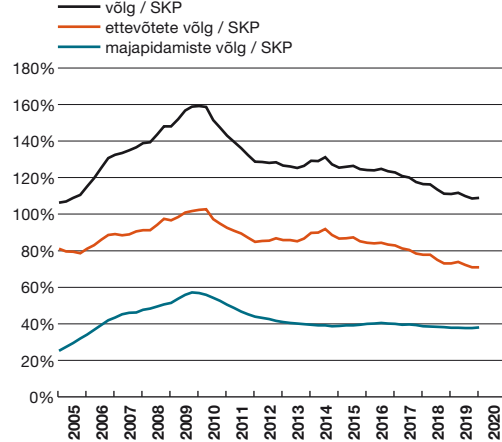
Allikad: Euroopa Keskpank, Eesti Pank.

Joonis 4. Eesti ettevõtete ja majapidamiste laenu- ja liisinguportfelli aastakasv

Allikas: Eesti Pank.

Joonis 5. Reaalsektori võlakoormus

Allikad: statistikaamet, Eesti Pank.

² Laenuportfelli vähenemist mõjutas 2019. aasta viimases kvartalis toimunud ühe panga portfelli väljaviimine Eestist.

³ Näiteks võis sarnast dünaamikat täheldada 2008.–2009. aasta majanduskriisi puhul.

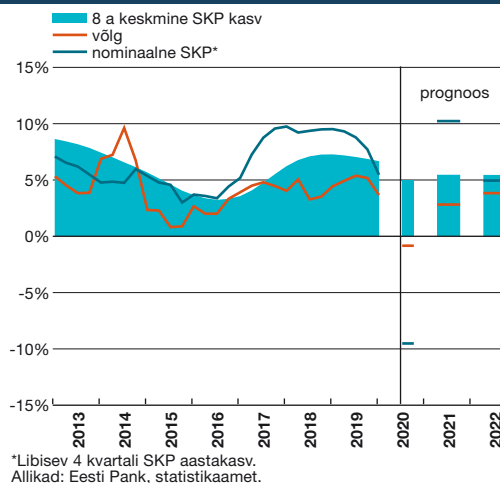
Laenusajate maksevõime on koroonakriisi tõttu halvenenud, kuid pankade kapitaliseeritus on tugev.

Covid-19 pandeemia tõkestamisega kaasnenud sissetulekute vähenemist on osaliselt kompenseerinud riigipoolsed ettevõtetele ja majapidamistele suunatud tugimeetmed. Lisaks ei ole tänu pankade pakutud laenumakse puhkustele klientide maksevõime halvenemine viivislaenu näitajatesse veel tuntuvalt jõudnud.⁴ Laenusajate nõrgenenud maksevõime vähendab nende laenamise võimekust ning suurendab laenukahjude tõenäosust. Sellistes tingimustes ei ole põhjendatud praegu nõuda pankadelt vastutsüklilise meetmena täiendavate kapitalipuhvrite loomist, mis võiks krediidi pii ranguid suurendada. Pankade vastupanuvõimet tulevaste laenukahjude suhtes toetavad olemasolevad kapitalipuhvrid, mille kogumist on varasematel aastatel suunanud mikro- ja makrofinantsjärelevalve raames kehtestatud nõuded. Juuni lõpus oli pankade keskmine kapitaliadekvaatsuse suhtarv 27%, sh pangati madalaim näitaja oli 17%.

Kokkuvõttes ei pea Eesti Pank praegu vajalikuks vastutsüklilise kapitalipuhvri määra muuta.

Hinnang lähtub sellest, et enne COVID-19 kriisi puhkemist oli reaalsektori võla kasvutempo endiselt aeglasem nii jooksva aasta kui ka pikaajalisest keskmisest nominaalsest majanduskasvust. Pandeemia leviku ja selle tõkestamisega seotud majanduskahjude tõttu on suurenenud ebakindlus, mis on laenuaktiivsust oluliselt vähendanud. Seepärast peab Eesti Pank praegu sobivaks hoida pankadele kohaldatavat vastutsüklilise kapitalipuhvri määra 0% tasemel ja ei pea tõenäoliseks, et seda otsustatakse selle aasta jooksul tõsta.

Joonis 6. Reaalsektori võla ja nominaalse SKP aastakasvu prognoos

4 Siiski on pangad juba mõnevõrra suurendanud laenuallahindlusi.